

Hotărâre CJUE în cauza C-468/18, R

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a pronunțat joi, 5 septembrie 2019, hotărârea în cauza C-354/18, R, ca urmare a cererii de decizie preliminară formulate, în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), de Judecătoria Constanța (instanța de trimitere), în legătură cu interpretarea articolului 3 literele (a) și (d) și a articolului 5 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere.

Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu în legătură cu o cerere referitoare la desfacerea căsătoriei, la plata unei pensii alimentare pentru întreținerea copilului minor și la răspunderea părintească.

Situația de fapt și întrebările adresate CJUE

Doamna R și domnul P sunt resortisanți români care au locuit împreună în Belfast (Regatul Unit) până în anul 2016, când s-au separat în fapt. Aceștia au un copil minor, care a rămas cu mama după separare, la Belfast, în timp ce tatăl a revenit în România.

În iunie 2016, reclamanta (doamna R) l-a chemat în judecată pe pârât (domnul P), solicitând instanței de trimitere desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului la aceasta, încuviințarea exercitării exclusive a răspunderii părintești și obligarea lui P la plata unei pensii de întreținere pentru copil. Pârâtul a contestat competența respectivei instanțe române.

Pe de o parte, instanța de trimitere s-a declarat competentă să soluționeze divorțul în temeiul articolului 3 litera (b) din Regulament. Pe de altă parte, instanța menționată a dispus capătul de cerere privind exercitarea răspunderii părintești și stabilirea obligației de întreținere a copilului de capătul privind plata unei pensii de întreținere în favoarea copilului.

În ceea ce privește capătul de cerere privind exercitarea răspunderii părintești, instanța română s-a declarat incompetentă să soluționeze cererea. Potrivit instanței, este în interesul copilului ca respectiva cerere privind răspunderea părintească să fie soluționată de către instanța de la reședința obișnuită a minorului (instanța din Regatul Unit). Pârâtul și reclamanta nu au formulat căi de atac împotriva acestei sentințe.

În ceea ce privește capătul de cerere referitor la plata unei pensii de întreținere de către tată în favoarea copilului, instanța de trimitere s-a declarat competentă să soluționeze cererea, având în vedere reședința actuală a pârâtului (în România) și dispozițiile articolului 3 litera (a) din Regulament. Totodată, respectiva instanță a decis să suspende judecata, adresând Curții trei întrebări preliminare.

Prin acestea, instanța de trimitere a urmărit să afle, în esență, dacă articolul 3 literele (a) și (d) și articolul 5 din Regulamentul nr. 4/2009 trebuie interpretate în sensul că, atunci când o instanță dintr-un stat membru este sesizată cu trei cereri comune referitoare la divorțul părinților unui copil minor, la răspunderea părintească față de acest copil și, respectiv, la obligația de întreținere față de acesta:

- instanța care se pronunță asupra divorțului și care s-a declarat incompetentă să se pronunțe asupra cererii referitoare la răspunderea părintească este totuși competentă să se pronunțe asupra cererii privind obligația de întreținere referitoare la acel copil, din moment ce ea este de asemenea instanța de la locul reședinței obișnuite a pârâtului și instanța în fața căreia acesta s-a înfățișat, sau
- numai instanța competentă să se pronunțe asupra cererii referitoare la răspunderea părintească față de copil poate să se pronunțe asupra cererii referitoare la obligația de întreținere care îl privește pe acesta.

Hotărârea CJUE

Curtea a subliniat că regulamentul menționat prevede la articolul 3 criterii de competență generale și alternative. De asemenea, Curtea a amintit că unul dintre obiectivele Regulamentului constă în protejarea interesului creditorului obligației de întreținere, considerat a fi partea cea mai vulnerabilă în cadrul unei acțiuni privind o

obligație de întreținere. Astfel, în conformitate cu articolul 3 al Regulamentului, creditorul obligației de întreținere poate să-și introducă cererea:

- fie în fața instanței de la locul reședinței obișnuite a pârâtului,
- fie în fața instanței de la locul reședinței obișnuite a creditorului,
- fie, atunci când cererea de obligație de întreținere este accesorie unei acțiuni principale referitoare la starea persoanelor (precum o cerere de divorț) sau la răspunderea părintească, în fața instanței competente să soluționeze prima sau, respectiv, cea de a doua dintre aceste acțiuni.

Articolul 5 prevede, pe de altă parte, competența instanței din statul membru în fața căreia se înfățișează pârâtul, cu excepția cazului în care înfățișarea pârâtului are drept scop contestarea competenței menționate. Acest articol prevede un temei de competență aplicabil în lipsa, printre altele, a aplicabilității criteriilor de la articolul 3 din Regulament.

Astfel, într-o situație precum cea din litigiul principal, instanța de la locul reședinței obișnuite a pârâtului, sesizată de creditorul obligației de întreținere, dispune de competența să se pronunțe asupra cererii în materie de obligații de întreținere în favoarea copilului atât în temeiul articolului 3 litera (a), cât și în temeiul articolului 5 din Regulament (în calitate de instanță în fața căreia acest pârât s-a înfățișat fără a ridica o excepție de necompetență). Faptul că o instanță s-a declarat necompetentă să se pronunțe asupra unei acțiuni referitoare la exercitarea răspunderii părintești față de un copil minor nu aduce atingere competenței acesteia de a se pronunța asupra unor cereri în materie de obligații de întreținere în favoarea lui *dacă această competență poate fi întemeiată pe articolul 3 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009 sau pe articolul 5 din acest regulament*.

O interpretare a Regulamentului potrivit căreia numai instanța competentă în materia răspunderii părintești este competentă să se pronunțe cu privire la o cerere de obligație de întreținere poate să aducă atingere posibilității creditorului solicitant de întreținere de a alege nu numai instanța competentă, ci și, pe cale de consecință, legea aplicabilă cererii sale.

De asemenea, Curtea a arătat că, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, alegerea inițială a părintelui reprezentant al copilului minor creditor al obligației de întreținere de a regrupa *toate capetele* sale de cerere în fața aceleiași instanțe se lovește de excepția de necompetență în ceea ce privește capătul de cerere privind răspunderea părintească.

Ținând seama de riscul de a trebui să își formuleze cererile în materie de obligații de întreținere și de răspundere părintească în fața a două instanțe diferite, acest părinte poate dori, *în interesul superior al copilului*, să își retragă cererea inițială în materie de obligații de întreținere pentru ca instanța competentă în materia răspunderii părintești să fie competentă să se pronunțe și cu privire la aceasta.

Însă la fel de bine respectivul părinte poate dori să își mențină cererea inițială în materie de obligații de întreținere în favoarea copilului în fața instanței care se pronunță asupra cererii de divorț atunci când aceasta este de asemenea cea de la locul reședinței obișnuite a pârâtului.

Numeroase considerente pot motiva o astfel de alegere (precum posibilitatea de a i se aplica legea forului, ușurința de a se exprima în limba sa maternă, costurile eventual mai reduse ale procedurii, cunoașterea de către instanța sesizată a capacităților contributive ale pârâtului și eventuala scutire de exequatur).

În concluzie, CJUE a statuat că dispozițiile Regulamentului nr. 4/2009 invocate de instanța de trimitere trebuie interpretate în sensul că *atunci când o instanță dintr-un stat membru este sesizată cu o acțiune care cuprinde trei cereri (referitoare la divorțul părinților unui copil minor, la răspunderea părintească față de acest copil și, respectiv, la obligația de întreținere față de acesta), instanța care se pronunță asupra divorțului și care s-a declarat necompetentă să se pronunțe asupra cererii referitoare la răspunderea părintească dispune totuși de competența de a se pronunța asupra cererii privind obligația de întreținere referitoare la acel copil atunci când ea este de asemenea instanța de la locul reședinței obișnuite a pârâtului sau instanța în fața căreia acesta s-a înfățișat fără să îi conteste competența*.